

Háda Béla: A 2020. évi thaiföldi belpolitikai válság háttere¹

Vezetői összefoglaló

- Thaiföldön az ellenzéki csoportok újra utcai demonstrációkkal igyekeznek elérni a kormány távozását, melyet a 2019. évi választások óta Prayuth Chan-ocha korábbi katonai diktátor vezet.
- A demonstrációk újdonsága a korábbiakkal összevetve, hogy hálózatszerűen szerveződő csoportok valósítják meg őket, így felszámolásuk nem lehetséges egy-egy hangadó személyiség kiemelésével.
- Követeléseik között immár az uralkodói hatalom markáns korlátozása is szerepel, mely közvetlen összefüggésben áll X. Ráma király népszerűtlenségével.
- Thaiföldet emellett évek óta gazdasági nehézségek sújtják, melyek mára válsággá terebélyesedtek, összekapcsolódva a koronavírus-járvány következményeivel. Ez felerősítette a kormányellenes megmozdulásokat is.
- A 2020. év eseményei újfent azt a következtetést erősítik, hogy a thaiföldi konzervatív-oligarchikus rendszer konszolidációja sikertelen folyamat. A szociáldemokrata törekvéseket hirdető csoportok beengedése a politikai arénába hosszú távon elengedhetetlen a demokratikus fejlődéshez.

2020. nyarán Thaiföld közéletét nem a globálisan tapasztalható koronavírus-válság, hanem egy merőben másfajta feszültség terhelte meg. Jóllehet, a belpolitikai felfordulás immár csaknem két évtizede megszo-
kott állapotá vált a thai állam mindennapjaiban, a folyamat jelenlegi fázisa mégis mutat érdemi eltéréseket a megelőző években tapasztaltakhoz képest. Mostanra sokkal kézzelfoghatóbbá vált, hogy a kormánykritikus, dominánsan baloldali eszmeiségű tiltakozó megmozdulások résztvevői mélyreható, az ország alkotmányos berendezkedését és a monarchia szerepét is érintő változásokat várnának el. Követeléseik a szavak szintjén Prayuth Chan-ocha miniszterelnök távozásáról és a közjogi struktúra megreformálásáról szólnak, ám eszmei értelmük ennél mélyebb: a thai politikai életet évtizedek óta meghatározó erőközpontjait kívánják tartósan háttérbe szorítani egy, a nyugati demokráciák sztenderdjeinek jobban megfelelő ország reményében. Jelen elemzés a tiltakozó megmozdulások hátterét vizsgálja, valamint azokat a kihívásokat, melyeket a belpolitikai válság állít a kormányzat, illetve az uralkodócsalád elé.

Egy civilesített tábornok kormányzása

Prayuth Chan-ocha tábornok politikai karrierje 2014. május 22-vel kezdődött, mikor egy hosszú ideje tartó politikai patthelyzet feloldása érdekében a hadsereg vezérkari főnökeként átvette Thaiföld kormányzását a Yingluck Shinawatra miniszterelnök-asszony vezette ügyvivő kabinet-

től.² Az újabb katonai államcsíny az addig regnáló baloldali kormánnyal szembehelyezkedő politikai mozgalom győzelmének látszott. Noha a 2014-es törvényhozási választások megnyerésére nem volt esélyük, magát a folyamatot megghiúsíthatták a szavazókörök egy részének blokád alá vonásával.³ Miután ilyen feltételek mellett az Alkotmánybíróság érvénytelennek nyilvánította a választások eredményét,⁴ és nem látszott esély a kompromisszumra, a hadsereg vezetői előtt kényelemes út nyílt a bejáratott forgatókönyv érvényesítéséhez. A thai közjogi rendszer képlékenysége ugyanis karöltve járt a katonai hatalomátvételek permanens fenyegetésével. Eleddig 19 katonai háttérű hatalomváltási kísérlet zajlott le az országban a huszadik század harmincas éveitől, mellyel Thaiföld abszolút világrekorder. Ezek közül 13 sikerrel is járt.

¹ Háda Béla (hada.bela@uni-nke.hu) a Nemzeti Közzolgálati Egyetem Eötvös József Kutatóközpont Stratégiai Védelmi Kutatóintézetének tudományos munkatársa.

² Minderről ld: HÁDA BÉLA: Az átmeneti katonai kormányzás és az új alkotmány jellemzői Thaiföldön. *Nemzet és Biztonság*, 2017/4. szám, 63-72. o.

³ Suttinee YUVEJWATTANA – Anuchit NGUYEN: [Thai Vote Fails to Ease Tensions as Protesters Disrupt Election](#), [online], 2014. 02. 02. Forrás: Bloomberg.com [2014. 02. 05.].

⁴ [Thai Constitutional Court voids February election](#), [online], 2014. 03. 21. Forrás: Dawn.com [2014. 03. 23.].

Prayuth hatalomátvételét ráadásul az uralkodócsalád is egyértelműen támogatta, május 26-án lényegében eldöntött tényé vált a dolog, amikor megkapta Bhumibol Adulyadej, azaz IX. Ráma király jóváhagyását. Sajátos jelenség volt, hogy a thai tábornoki kar egy, a mianmari katonai juntahoz sokban hasonlító szervezeti keretet adott saját hatalomgyakorlásának a Béke és Rend Nemzeti Tanácsának felállításával, mely lényegében 2019 júliusáig az ország kormányzótanácsának funkcióit töltötte be, valamennyi hatalmi ág és a teljes államigazgatás alárendelésével. Ezzel párhuzamosan megkezdődött egy új alkotmány kidolgozása és a baloldali ellenzék szisztematikus lebontása. 1932, az első thai alkotmány elfogadása óta mintegy 20 alaptörvény született a délkelet-ázsiai országban. A katonai junta által az uralkodóval konzultálva 2017-ben elfogadtatott,⁵ jelenleg érvényes alkotmány az utolsó ezek sorában.⁶ Szellemisségében a dokumentum erősen monarchiapárti és nacionalista irányultságot mutat. Megerősíti az uralkodó hatáskörét és eltörölhetetlennek nyilvánítja a monarchikus államformát, valamint kiemelt szerepet ismer el a buddhista vallás számára. Ugyanakkor kifejezetten bizalmatlan a politikai elit tagjaival szemben és formailag független, gyakorlatilag konzervatív befolyása alatt álló intézmények sorát határozza meg. A miniszterelnöki pozíció betöltésének lehetőségét egy személy számára nyolc évben maximálja,⁷ kizárva ezzel egy-egy népszerűbb politikai vezető tartósan berendezkedhessen az ország élén. Ami azonban ennél is radikálisabb garanciát adott a katonai elit befolyásának megmaradására, hogy a törvényhozás 250 fős, hivatásrendi és szociális csoportokat reprezentáló felsőháza (a Szenátus) lényegében Prayuth és szövetségeseinek elképzelései szerint állt össze, 90 tagja pedig kifejezetten katonatiszti múlttal rendelkezik. Nem tudjuk itt megkerülni az újabb mianmari párhuzamot: a 2010 után felépülő mianmari rendszerben a hadsereg alkotmányban garantált törvényhozási és kormányzati pozíciókhoz jutott. Thaiföldön nem mentek ilyen messzire, de a felálló struktúrában jól érzékelhető az északnyugati szomszéd példája.

Mára levonhatjuk azt az összefoglaló jellegű tanulságot, hogy az ezredfordulót követő alkotmányozási vállalkozások legfontosabb politikai mozgatórugója a konzervatív körök belpolitikai dominanciájának biztosítása volt a baloldali társadalompolitikát követelő irányzatokkal szemben. Ez a Thaiföldön egyre inkább a mindig is csak rövid periódusokban, illetve részleges jelleggel érvényesülő demokratikus normák további háttérbe szorításával volt elérhető. Stabil közállapotokat pedig még ezen az áron sem sikerült teremteni. A rendszeresen meg-megújuló belpolitikai szembenállás, mely koreográfiáját illetően az aktuálisan regnáló kormány és az utcai demonstrációk résztvevői között alakul ki a thaiföldi belpolitikai élet állandó kísérőjelenségévé vált, erősen visszafogva az ország fejlődését és lekötve a kormányok figyelmét. Prayuth vezetésével a katonai elit igyekezett kitörni ebből a meddő körforgásból, ám – mint 2020-ra világossá vált – megoldásai csak ideiglenes sikert hoztak.

Ahogy arra számítani lehetett, Thaiföld közvetlen gazdasági partnerei, az ASEAN tagállamai nem fűztek a katonai hatalomátvételhez olyan észrevételeket, melyek veszélyeztethették volna kapcsolataikat Bangkokkal. A szervezet tagállamai többnyire ódzkodnak a másik fél belügyeibe avatkozni. Aggodalmat csak egyes nyugati fővárosokban fejeztek ki, az országok döntő többségét már nem érdekelte egy újabb thai katonai hatalomátvétel, melynek okaival és céljaival is teljesen tisztában voltak. Noha az ország első számú katonai partnerének számító Egyesült Államok Barack Obama elnöksége idején tiltakozásul lazított az együttműködésükön, Thaiföld teljes egészében nem volt nélkülözhető Washington délkelet-ázsiai kapcsolatrendszeréből. Így az amerikai viszonyulás a diktatúrához kezdettől fogva kritikát váltott ki az emberi jogi szervezetektől, majd Donald Trump Fehér Házba költözésével az egész probléma fokozatosan háttérbe szorult és Bangkok ismét az USA ázsiai-csendes-óceáni hatalmi érdekeinek szemszögéből értékelődött.⁸ A kormányzás normalizálása és a demokratikus intézmények és mechanizmusok – legalább díszletszintű – visszaállítása azonban Thaiföldön is kívánatos volt. Sajátos problémát jelentett e szempontból, hogy 2016. október 13-án, több, mint hetven éven át tartó uralkodás után elhunyt IX. Ráma király. Utódja pedig egyetlen fia, a botrányos előéletű Maha Vajiralongkorn lett X. Ráma néven. Vajiralongkorn messze nem rendelkezett apja széles körű elismertségével, így trónra lépése egyszersmind lebontotta azt a gátat is, amit az öreg uralkodó képezett a baloldali ellenzék hívei nagy részének szemében is, távol tartva őket a Chakri-dinasztiával (Thaiföld uralkodócsaládjával) szembeni erősebb kritikáktól. Az alkotmányt az új király

⁵ [Constitutional Referendum, 7th August 2016](#), [online]. Forrás: Election Commission of Thailand [2017. 06. 12.].

⁶ Ld.: [Constitution of the Kingdom of Thailand](#), [online], 2017, Forrás: www.constitutionalcourt.or.th [2020. 12. 04.].

⁷ Uo. 59. o.

⁸ Richard S. EHRlich: [Trump invitation will help Thailand's authoritarian leader fend off domestic opposition](#). [online], 2017. 03. 02. Forrás: WashingtonTimes.com [2017. 07. 06.].

2017. április 6-án írta alá, mellyel elvileg véget ért a katonai kormányzás nyílt kommunikációban átmenetinek hirdetett időszaka. X. Ráma legitimitációs problémái és a monarchista elit félelme az újbóli ellenzékbe szorulástól azonban továbbra is hasznossá tette Prayuthot, aki élvezve az uralkodó támogatását választásokon kívánta törvényesíteni további kormányzását.

A végül többszöri halasztás után, 2019 március 24-én megtartott törvényhozási választásokon a katonai junta egykori vezetője immár civilként a kormányfői poszt abszolút esélyes várományosa volt. Prayuth végül hivatalosan a Palang Pracharat párt jelöltjeként lett miniszterelnök, mint független, párton kívüli személy. Bár szimbolikusan a pártcsatározások felett álló emberként igyekezett pozicionálni magát, az őt jelölő szervezet gyakorlatilag a katona elit kreálmánya volt, így párton kívülsége egyúttal a civil politikai rendszeren való kívülállását is jelentette. Némileg enyhítette ezt a vonást, hogy összesen 19 kisebb pártot és szervezetet sikerült koalícióban összefogni a kormány mögött. Igaz, többségük (10) egy-egy képviselővel rendelkező törpepárt, amely pusztán törvényhozási jelenlétét is a korábban kialakított választási szabályoknak köszönhetette. Így politikai értelemben szintén a katonai elit alkotásának tekinthetőek.

Ugyanakkor a polgári beállítottságú baloldali és progresszív pártok nem tudtak megbékélni vele és folyamatosan azt kommunikálták a választóiknak, hogy Payuthtal tulajdonképpen a junta hatalomátmenetése zajlik – szintén némi hasonlóságot mutatva a 2010-es mianmari megoldással. Figyelembe véve a Szenátus összetételét, nem volt nehéz érvelniük e álláspont mellett. A Palang Pracharat létrehozása ugyanakkor azt is jelentette, hogy a jobboldali-monarchiapárti körök politikai képviselőt sokáig ellátó Demokrata Párt feleslegessé vált egykori támogatóinak szemében. Ennek megfelelően a párt támogatottsága súlyosan visszaesett a választásokon, mandátumainak száma megfelelődt a törvényhozásban, ahol végül 53 helyet szerzett.⁹ Veszteségei ellenére a Demokrata Párt a kormánykoalíció tagja lett és továbbra is támogatta a felforgatóknak tekintett baloldali pártok visszaszorítására irányuló törekvéseket. A Shinawatra család híveire támaszkodó, 2014-ben megbukott Pheu Thai ugyanakkor szintén sokat veszített korábbi támogatottságából.¹⁰ Noha a parlamenti helyek számát illetően az első lett a sorban 136 mandátummal, ez alig több, mint a fele a legutóbbi választásokon elért képviselői létszámának.¹¹ Az eredmények regionális megoszlása a korábbi választások során felismerhető mintát követte: az északi és északkeleti (ún. Iszán) térség a baloldali Pheu Thai fellegvárai, míg a korábrinál kiterjedtebb középső, déli és északnyugati országrészek lakossága inkább a jobboldalhoz húzott.¹² Noha Prayuth diktatori szereplésének első éveiben sikeresen verte szét és kényszerítette hallgatásra a Pheu Thai híveit, valamint Yingluck Shinawatra miniszterelnök-asszony emigrálását is elérte, a törvényhozási munka beindulásával intenzívebbé (és legálissá) váló politikai versenyben már másként kell érvényesítenie az elképzeléseit. Ellenfelei pedig jól kihasználták ellene a 2020-ra egyre súlyosabbá váló társadalmi elégedetlenséget.

A jelenlegi belpolitikai krízis jellemzői

Prayuth Chan-ocha katonai múltja és „civil” karrierjének alakulása tehát a viszonylag optimisták számára sem hagyott sok kétséget afelől, hogy miniszterelnöki mandátumának választások útján történő megerősítése a külsőségek dacára a katonai elit és a diktatúráját elősegítő konzervatív körök – nem mellesleg maga az uralkodócsalád – belpolitikai dominanciájának fennmaradását jelenti, így a kormányfő kezdettől fogva nem számíthatott nagyobb társadalmi támogatásra, mint amit 2014 után magáénak tudhatott. A Palang Pracharat és maga Prayuth azonban nem csak a felsőházat és a fegyveres erőket, hanem az igazságszolgáltatás vezető tisztségviselőit (beleértve az Alkotmánybíróságot) és az üzleti élet meghatározó alakjait (köztük a legnagyobb befolyású ún. „öt családot”¹³) is maga mögött tudhatta. E koalíciót még a katonai junta időszakában szervezte meg, működése pedig a későbbi hatalomgyakorlásának fontos táma-

⁹ Election 2019. [online], Forrás: Bangkok Post [2020.12.12.].

¹⁰ Ld.: Thailand confirms Yingluck Shinawatra as first female PM. [online], 2011. 08. 05. Forrás: The Guardian [2020. 12. 11.] és Adam WITHNALL: Thai election results: Opposition wins most seats but looks set to miss out on government. [online], 2019. 05. 09. Forrás: Independent [2020. 12. 10.].

¹¹ Grant PECK: Final Election Results Leave Thailand Divided. [online], 2019.05.10. Forrás: The Diplomat [2020.12.14.].

¹² Election 2019. [online], Forrás: Bangkok Post [2020.12.12.].

¹³ Thaiföld öt vezető családi tulajdonú vállalat-konglomerátuma, a CP Group, a ThaiBev, a Central Group, a King Power Group és a Boonrawd 2017-ben a thaiföldi GDP 21%-ának megfelelő vagyont tartottak a kezükben. Ld.: Phutaneth LOHSAKUL - Naowarat UNG-SIRIKUL: Thailand's Top Five Family-Owned Businesses: Future Beyond the Decades in Thailand. [online], 2018.10.31. Forrás: SPEEDA [2020. 12. 11.].

szaként szolgált. Ez azonban közel sem jelenti azt, hogy az említett civil elitcsoportok a kormányfő irányítása alatt állnának. A gazdasági élet alakulásában jól tetten érhető, hogy inkább a közös érdekeken nyugvó partneri kapcsolatról van itt szó, melyet minden fél a saját hasznának szemszögéből értékeli.

Szakpolitikai szinten hamar megmutatkoztak Prayuth gyengeségei, főként a gazdaságpolitikához való csekély affinitása. Thaiföld éves átlagos GDP növekedése 2014-től 2019-ig 3% körüli értéken rögzült, ami délkelet-ázsiai összehasonlításban igen szerénynek mondható.¹⁴ Noha Thaiföld még mindig a térség második legnagyobb gazdasága, de lecsúszása folyamatos, mellyel párhuzamosan a szegénység is fokozatosan nőtt. Thaiföld hagyományosan a világ egyik legnagyobb jövedelmi különbségeivel küzdő társadalma. 2018-ban a lakosság felső 1%-a birtokolta a nemzeti vagyont mintegy 67%-át.¹⁵ Nem a koronavírus járvány idézte fel tehát a thai gazdaság válságjelenségeit, csak súlyosbította azokat. Prayuth kormányának gazdaságpolitikai prioritásai mai szemmel nézve már elhibázottaknak tűnnek. Az országban mintegy 10 millió munkanélküli küzd a megélhetésért 2020-ra. Aligha meglepő, hogy a szociális problémák a baloldali programot hirdető pártok tömegbázisát erősítették.

2020. februárjában az alkotmánybírósága választási törvény megsértésre hivatkozva feloszlatta az egyik legnépszerűbb ellenzéki erőt, a milliárdos járműipari vállalkozó, Thanathorn Juangroongruangkit vezette Future Forward pártot.¹⁶ A 2018 májusában alapított progresszív szociáldemokrata irányultságú párt a 3. helyet szerezte meg a 2019. évi törvényhozási választásokon. Thanathorn sok tekintetben a még 2006-ban emigrációba kényszerült Thaksin Shinawatra miniszterelnökre (Yingluck bátyjára) emlékezteti a kormányzó csoport tagjait, de az ellenzéki mozgalmak híveit is. Sikeres üzleti tevékenységet folytató thai kínai családból származik és bár kevésbé „self-made man”, mint Thaksin volt, hiszen az ország vagyoni elitjébe született, mégis nehéz lenne elvitatni személyes érdemeit a család további emelkedésében. Jelen-tős karitatív tevékenysége komoly vagyona dacára is hitelesítette eddig szociáldemokrata megnyilvánulásait. Kifejezetten népszerűnek bizonyult az urbánus fiatalok körében¹⁷ és abban is hasonlít a száműzött exkormányfőre, hogy ellenfelei minden létező eszközzel igyekeznek démonizálni a személyét, melyből a monarchia megdöntésére irányuló szervezkedés vádjá sem maradhatott ki. Mind a vádak, mind pedig a félreállítás eszközei ismertek Thaiföld elmúlt két évtizedes politikatörténetéből: rendre megjelentek ezek a baloldali pártok, illetve vezetőik elleni jogi procedurák során. Prayuth kormányának problémáit azonban nem csökkentette Thanathorn pártjának feloszlata, mivel azokat első sorban a kialakult gazdasági és társadalmi válságjelenségek idézték fel.

Prayuth kormányának e problémák kezelésére tett lépéseit balról (Pheu Thai részéről) és koalíción belülről (Demokrata Párt részéről) egyaránt nyílt kritika érte. Noha a COVID-19 fertőzöttek és elhunytak hivatalos számai relatíve alacsonyok maradtak, a válság gazdasági kárait Thaiföld az idegenforgalom és szolgáltató-szektor fejlettsége miatt erősebben megéri. Emiatt még május 31-én a törvényhozás elfogadott egy összesen 61 milliárd dollár értékű gazdasági élénkítő csomagot, mely a GDP mintegy 6%-ra rúgva a legnagyobb volt eddig a régióban.¹⁸ Dacára ennek – noha a 2020-as válság hatásait természetesen még nem tudjuk felmérni – a Bank of Thailand 2020 júniusi előrejelzése 8% feletti gazdasági visszaesésről szól, ami azt jelenti, hogy legalább három év fejlődése veszik majd el.¹⁹ A kormányfő végül áprilisban nagy sajtóvisszhangot kiváltó lépésre szánta rá magát: levelet írt az ország 20 leggazdagabb cégtulajdonosának, melyben arra kéri őket, hogy vállaljanak nagyobb áldozatot az ország gazdasági talpra állítása és a válság szociális következményeinek enyhítése érdekében.²⁰ A mágnáscsaládok azonban többnyire így is kiemelkedőnek érzik a szerepvállalásukat. A levél – mely a rászorulókkal szembeni kormányzati szolidari-

¹⁴ GDP growth (annual %) – Thailand. [online] Forrás: The World Bank [2020. 12. 11.].

¹⁵ Shawn W. CRISPIN: Thailand's 'five families' poised to profit on the plague. [online], 2020. 05. 08. Forrás: Asia Times [2020. 12. 11.].

¹⁶ Helen REGAN – Kocha OLARN: His party was banned. He faces jail. But Thailand's Thanathorn Juangroongruangkit vows to fight on. [online], 2020. 03. 10. Forrás: CNN [2020. 12.03.].

¹⁷ COVID-19 and a Possible Political Reckoning in Thailand. International Crisis Group, Asia Report No. 309. 2020. 08. 04. 5.o.

¹⁸ Masayuki YUDA: Thailand unveils new cabinet with economic czar from PTT group. [online], 2020.08.06. Forrás: Nikkei Asia [2020. 12. 11.].

¹⁹ Thai financial system more vulnerable as pandemic hits economy -cbank minutes. [online], 2020. 07. 08. Forrás: Reuters [2020. 12. 11.].

²⁰ Leaked Letter: Prayut Asks Top Tycoons for Virus Rescue Plans. [online], 2020. 04. 21. Forrás: kaosodenglish.com [2020. 12. 12.].

tást volt hivatva kifejezni – egyúttal tehát a kormány és a gazdasági elit különös kapcsolatára is rávilágított. Prayuth ezen manővere gúny tárgyává vált az ellenzék köreiben, valódi célja azonban valószínűleg a felelősségteljes vezetői imázsának megerősítése volt.

Thaiföldön tehát egy olyan recept érvényesül, amely Délkelet-Ázsiában már nem ismeretlen: az autokratikus stílusú, legitimációs deficittel küzdő kormánynak kezdettől fogva van ugyan egy markáns ellenzéke, ám komolyabb tömegeket megmozgató, aktív ellenállással a gazdasági helyzet romlása nyomán kell szembenéznie.²¹ Emellett az életszínvonal gyengülésével a hatalmon lévők életstílusa egyre irritálóbbá vált a politikailag aktív rétegek körében és a társadalmi feszültségeket az ellenzék sikeresen kanalizálta a fennálló hatalmi struktúra ellen. Júliustól az utcai megmozdulások ismét rendszeresek lettek Thaiföld fővárosában. A dolog sajátos vonása ugyanakkor a korábbi hasonló mozgalmi hullámokkal szemben, hogy ezúttal nem csak a kormányt, hanem az uralkodó személyét is célkeresztbe vonták.

Vajiralongkorn 2016 óta nem igazán tudta növelni elfogadottságát. Jóllehet, az uralkodócsalád környezetének tagjai a IX. Ráma halálát követő gyászévet arra használták fel, hogy a korábbinál jóval konzervatívabb és visszafogottabb ember képét fessék a leendő királyról, a thai lakosság továbbra is rendszeresen szembesül botrányos életvitelének emlékeivel, illetve újabb bizonyítékaival, melyeket leginkább követhetlenné váló magánéleti viszonyai és családtagjaival való feszült kapcsolata szimbolizálnak. Stílusának különbözősége atyjáétól a hatalomhoz való viszonyában is megmutatkozik. Míg Bhumibol Adulyadej inkább a kulisszák mögött zajló megbeszélések, rejtett gesztusok és üzenetek formájában igyekezett befolyásolni a politikai döntéshozatalt, addig utóda a nyíltabb utasítások megfogalmazását favorizálja. Ebben a hatályos alkotmány is segíti, ugyanakkor így kevésbé képes fenntartani a demokratikus játékszabályok látszatát. Vajiralongkorn ráadásul régi szokásának hódolva igen sok időt tölt az országon kívül – főleg Németországban – ami erősíti a gyanút, hogy életének számos aspektusa rejtve is marad a thai közvélemény elől. A valóban széles körben tiszteletnek örvendő IX. Rama halálával a fiával szembeni ellenérzések kifejezésének már csak a drákói szigorúságú törvények állítanak korlátot. Felségsértési ügyben a bíróságok akár 15 évi szabadságvesztést is kiszabhatnak büntetésül. Ám thaiok eddig is megtalálták a módját annak, hogy ázsiai kifinomultsággal, gesztusokkal fejezzék ki antipátiájukat. 2020 nyarára a popkulturális hatások ehhez újabb adalékokat társítottak. Az utcai demonstrációk képviselői az *Éhezők viadala* című filmből ellesett tisztelegéssel kezdték fogadni az uralkodócsalád tagjait szállító autókat, kifejezésre juttatva egyrészt a szociális állapotokkal kapcsolatos elégedetlenségüket, másrészt azt, hogy elnyomott helyzetben érzik magukat. A gesztus már nyílt kritika volt a Chakri-dinasztia belpolitikai befolyásával szemben. Ennél azonban messzebb is mentek. Többen közvetlenül a király és az uralkodócsalád felé fogalmaztak meg követeléseket, melyek a dinasztia kiváltságolt pozícióját sérelmezték, erős kontrasztba állítva az ország szegény tömegeivel.²² A Chakri-dinasztia birtokában lévő különböző vagyonelemek összértékét mintegy 30 milliárd dollárra becsülik.²³ Más források 70 milliárd dolláros vagyonról tesznek említést.²⁴ A nagy szórás nem véletlen: pontos képe minderről csak a királyi vagyont felügyelő hivatalnak van. Fontos szimbóluma tehát a monarchiával szembeni elégedetlenségnek a királyi vagyon feletti társadalmi ellenőrzés követelése.²⁵ Különösen azt követően vált komoly ellenzéki témává az ügy, hogy 2018 júniusában a király saját ellenőrzése alá vonta a vagyon kezelését. Ismervén előéletét, a demonstrálók hangadói azt feltételezték, hogy Vajiralongkorn saját kedvteléseinek finanszírozására kívánja fordítani örjási örökségét, mely önmagában is az ország legnagyobb vagyonú emberévé teszi. Az egykor Délkelet-Ázsia-szerte elterjedt tiszteletadási formák az uralkodóval szemben (például arccal lefelé a padlóra borulás a színe előtt) megalázó és atavisztikus elvárásokként jelennek meg a nyugati szemlélő számára, de egyre több thai is hasonlóan tekint ezekre. A társadalom tagjainak jogi és politikai egyenlősége olyan témák, amelyek napirenden tartásával a 2001 óta tartó belpolitikai válságjelenségek is jól magyarázhatók.

A jelenlegi válság további karakteres vonása, hogy noha vannak kiemelkedő ismertséggel bíró vezetői, ezek kiiktatása eleddig nem tudta elfojtani a mozgalmat. Ennek oka, hogy a korábban egy-egy párt köré

²¹ Érdemes itt az indonéziai Szuharto-rezsim 1998-as bukására emlékeztetnünk, melyet hasonló jelenségek kísérték az 1997-es délkelet-ázsiai pénzügyi válság nyomán.

²² Rebecca RATCLIFFE – Thanit NILAYODHIN: [The king and I: the student risking jail by challenging Thailand's monarchy](#). [online], 2020.10.13. Forrás: [The Guardian](#) [2020.12.14.]. és [The student daring to challenge Thailand's monarchy](#). [online], 2020. 09. 16. Forrás: [BBC](#) [2020. 12. 11.].

²³ [Thailand: Protesters demand king renounce royal fortune](#) [online] 2020. 11. 25. Forrás: [dw.com](#) [2020. 12. 05.]

²⁴ COVID-19 and a Possible Political Reckoning in Thailand. International Crisis Group, Asia Report No. 309. 2020. 08. 04., 8. o.

²⁵ [Thailand: Protesters demand king renounce royal fortune](#). [online], 2020. 11. 25. Forrás: [DW](#) [2020. 12. 05.].

szerveződő megmozdulásokat ma hálózati jelleggel szervezik meg a közösségi médiafelületek segítségével.²⁶ Igen gyorsan képesek ezáltal tömegmegmozdulásokat szervezni, majd hasonló gyorsasággal feloszlani és egy másik helyen újrarendeződni. Ez a módszer persze arra is rávilágít, hogy a demonstrációk a modern életmódot folytató, az internetet folyamatosan elérő és használó, alapvetően középosztálybeli emberek „játéka”. Megnyilvánulásaik arról árulkodnak, hogy nem csak szociális törekvéseket képviselnek, de sokuk történeti és politikai fejlődési ívben is el tudja helyezni a jelenlegi belpolitikai szembenállást.²⁷ Különös jelentőségre tettek szert a tanult – főként a felsőoktatásba bekapcsolódott – fiatal rétegek, akiknek belpolitikai elégedetlensége összekapcsolódott a gazdasági válság miatti aggodalommal. Elhelyezkedésük a jelenlegi helyzetben ugyanúgy problémás, ahogy kevésbé tanult honfitársaiké. A politikai reformok (parlament feloszlása, kormány távozása, új alkotmány és új választások) mellett tehát a gazdasági élet újjászervezése és a fejlődés beindítása is felkerült a követelések listájára. A problémát leginkább az jelenti, hogy a hagyományos thai elit meglehetősen nehézkesen viszonyul a reformok kérdéshez és rendre fékez minden olyan törekvést, mely a fennálló mechanizmusok és informális hatalmi viszonyok megváltoztatását céloznák. E nélkül azonban még ha időlegesen el is lehetne érni belpolitikai enyhülést, vagy dinamikusabb gazdasági fejlődést, a tüntetők valódi elvárásai aligha teljesülhetnek.

Konklúziók

Prayuth Chan-ocha és kormányának politikai túlélésére nem az utcai demonstrációk jelentik a legnagyobb veszélyt, hanem sokkal inkább az, hogy a kormányfő népszerűtlensége az uralkodó személyének megítélését is tovább ronthatja. Az ellenzéki demonstrálók szemében összekapcsolódnak látszik az álcivil egykori katonai diktátor és a visszatetsző életéről híres uralkodó alakja. Vajiralongkorn, aki saját hozzátartozóitól, egykori szeretteitől is hajlamos kíméletlenül elfordulni, aligha támogatja tovább miniszterelnöki hivatalában, ha úgy érzi, hogy ez már reális veszélyt jelent államfői pozíciójára és dinasztijának jövőjére nézve. Egy ilyen fordulat ürügyéül pedig manapság nem csak a társadalmi elégedetlenség, hanem a kibontakozó gazdasági válság is kínálkozik. Ez persze ma még csak lehetőség. Prayuth egyértelműen bizalmi ember, akinek eredményes kormányfői szereplése a gazdasági elitnek és az uralkodócsalád köreinek is érdeke.

Ugyanakkor a demokratikus alkotmány elkészítésére, az uralkodói hatalom ellenőrzött keretek között tartására és a katonák belpolitikából való teljes és végleges kivonulására irányuló követelések morális alapon megkérdőjelezhetetlenek a demokratikus országok számára. Délkelet-Ázsia változatos alkotmányos modelljei közepette azonban ez a kérdés egészen más megítélés alá esik. Az ASEAN tagállamait egyszerre jellemzi az integrációs kényszer és a szuverenitás egyes elemeinek féltékeny őrzése. Főként attól vonakodnak, hogy egymás beügyeibe avatkozzanak, így a demokrácia-párti mozgalom nem számíthat külső segítségre az ország legfontosabb gazdasági és politikai partnerei részéről – akik többnyire ráadásul szintén autoriter hagyományokra építették saját politikai kultúrájukat. Hasonlóan a megelőző évtizedek thaiföldi belpolitikai konfliktusaihoz, a világ országainak döntő többsége érdeklődéssel, de érdemi hozzászólás nélkül figyeli a jelenlegi folyamatokat.

Mindentől függetlenül világosan látszik, hogy a thaiföldi konzervatív-oligarchikus rendszer konszolidációja egyelőre nem mehetett végbe. A hasonló kibontakozásban ellenérdekelt csoportok ma is jelentős társadalmi bázissal rendelkeznek, üzeneteik pedig eredményesen utat találtak a fiatal generációkhoz. Nem vitás, hogy ebben a gazdasági problémáknak éppúgy megvan a szerepe, mint az uralkodó személyében bekövetkezett változásnak, melyek egyaránt a jelenlegi hatalmi struktúra elfogadottságát gyengítik. Hosszabb távon továbbra is igaz, hogy a thai belpolitikai élet kiegyensúlyozottabb működése csak a baloldali elitcsoportok inkorporálásával, az általuk képviselt érdekeinek hatékonyabb érvényesülésével képzelhető el.

Az első sorban a főváros térségében látványos megmozdulásokban kifejeződő belpolitikai instabilitás ugyanakkor – ahogy a múltban is – sokak figyelmét eltereli az ország egyéb térségeiben éleződő, regionális jellegű feszültségekről. Közülük is a bő másfél évtizedes dél-thaiföldi maláj felkelés érdemel figyelmet, mely az utóbbi években újra az intenzifikálódás jeleit mutatta. Prayuth katonaként és politikusként is a

²⁶ Emmy SASIPORNKARN: [Thailand protests: Why are people taking to the streets?](#) [online], 2020. 10. 20. Forrás: DW [2020. 12. 03.].

²⁷ Emmy SASIPORNKARN: i.m.

felkelő csoportok autonómia-követeléseinek elutasítását pártolta. Ugyanakkor továbbra sem képes pacifikálni a (thai kifejezéssel) mély dél maláj többségű területeit, erőfeszítéseiben pedig korlátozza az a törekvés is, hogy megakadályozza a konfliktus bekerülését a nemzetközi közösség tagjainak látóterébe.²⁸ Noha kisebb maláj frakciókkal hajlandónak mutatkozik a tárgyalásra, jelenleg nem látszik hatékony megoldás a kormány kezében az elszegényedett térség instabilitásának felszámolására. Ehhez jelentős források biztosítására lenne szükség a helyi fejlesztések érdekében, melyek előteremtése a jelenlegi gazdasági nehézségek közepette aligha lehetséges. Másrészt a malájok kulturális egyenjogúsága is fontos feltétel lenne, mellyel szemben a buddhista vallásosság primátusát elismerő alkotmányos elvek (és persze a radikálisabb buddhisták érzelmei) állnak. A maláj fegyveres mozgalom kezelésének nehézségei persze önmagukban nem rengetik meg Prayuth kormányát, de nem is erősítik meg a hitet az alkalmasságában, amit a válság amúgy is kikezdett. Nem nehéz belátni, hogy egy katonai vezetővel szemben mindig az a legsúlyosabb kritika, ha nem képes megvédeni a hazát, egy politikai vezetővel szemben viszont az, ha nem képes biztosítani a hazája fejlődését. Prayuth pedig az utóbbi években mindkét szerepet betöltötte.

---

²⁸ Austin BODETTI: [Thailand's Quiet Crisis: 'The Southern Problem'](#). [online], 2019. 06. 12. Forrás: The Diplomat [2020. 12.17.].

Stratégiai Védelmi Kutatóintézet

ELEMZÉSEK 2020/28

Az „SVKK Elemzések” 2003 óta a kutatóintézet munkatársainak tematikus szakpolitikai elemzéseit megjelentető időszakos kiadvány, melyben a szerzők független kutatói álláspontjukat közlik.

Az NKE Eötvös József Kutatóközpontjának Stratégiai Védelmi Kutatóintézete független szakpolitikai kutatóintézet, a kiadványaiban megjelenő elemzések, álláspontok, vélemények nem feltétlenül tükrözik a szerkesztőség vagy a kiadó véleményét. Az elemzésben foglalt információk, adatok, megállapítások tájékoztatás céljából készültek.

Kiadó: NKE Eötvös József Kutatóközpont Stratégiai Védelmi Kutatóintézet

Szerkesztés és tördelés:
Árva János, Tálás Péter

A kiadó elérhetősége:

1581 Budapest, Pf. 15.

Tel: 00 36 1 432-90-92

E-mail: svkk@uni-nke.hu

2019 – : NKE Stratégiai Védelmi Kutatóintézet Elemzések (ISSN 2063-4862)

2012–2019: NKE Stratégiai Védelmi Kutatóközpont Elemzések (ISSN 2063-4862)
2011–2012: ZMNE Stratégiai Védelmi Kutatóközpont Elemzések (ISSN 2063-4854)
2007–2011: ZMNE Stratégiai Védelmi Kutatóintézet Elemzések (ISSN 2063-4854)
2003–2007: ZMNE Stratégiai Védelmi Kutatóközpont Elemzések (ISSN 2063-4854)

© Háda Béla, 2020